

Marina Katić

Sudar kraljeva

(Džordž R. R. Martin, *Sudar kraljeva*, Laguna, Beograd, 2004, preveo Nikola Pajvančić)

Prošle godine HBO je predstavio svoju ekranizaciju prve knjige iz Martinovog serijala *Pesme leda i vatre* i brzinom vatrene stihije *Igra prestola* je osvojila publiku. Za one koji su čitali knjige ranije, to je predstavljalo prilično kvalitetnu razibrigu, kao i način da se prisete radnje koja je prethodila petom delu knjige *Ples sa zmajevima*, koja se tek nedavno pojavila na policama u knjižarama. Za ostale, to je bila motivacija da jurnu do najbliže knjižare ili potraže zaboravljenu člansku kartu iz biblioteke i prigrabe sebi koji primerak Martinovih knjiga.

Sudar kraljeva (*A Clash of Kings*) je druga po redu knjiga u Martinovom serijalu i, ako ste mislili da vas je kraj prve knjige pripremio za iznenađenja, varate se. Nemilosrdnost s kojom Martin žonglira svojim likovima će i najkrvoločnijeg čitaoca naterati da se ozbiljno zapita na čijoj je strani, i tu se krije većinska vrednost dela. Svakako, Starkove je lako voleti, ali Martin će vas primorati da se saosećate, ili makar sažaljevate, čak i Lanistere zlatnog srca, Gvozdenljude i njihov smisao za humor, ili krvoločne ubice i njihove strahove. To su karakteri i porodične prošlosti koje bi i Frojdu zadale glavobolju. U Martinovom svetu vitezovi su kriminalci, kriminalci su časni, kurve su pouzdane, a ludaci jedini govore smisljeno. Likovi su toliko ljudski da je to gotovo bolno, oni su nepredvidljivi, sebični i poseduju krajnje ekstremne sisteme vrednosti. Najbolji i možda najironičniji primer tome je činjenica da je Martinov „princ na belom konju” veći moralni patuljak nego njegov brat ili da su brojne kurve iz kraljevstva bile vernije i čednije nego sama kraljica. Upravo to igranje u „sivoj zoni” čini ove knjige primamljivim široj publici, kako je Tolkinov *Gospodar prstenova* bio i kako

Točak vremena Roberta Džordana verovatno nikada neće biti (zbog toga, a i zato što praćenje radnje kroz četrnaest knjiga zahteva zaista vernog čitaoca).

Sudar kraljeva se hronološki nastavlja na radnju prve knjige – kralj se napio do smrti, Kraljeva Desnica niži je za glavu, narod se bori za opstanak, dok se svi ostali bore za profit. Vesteros, koji na trenutak nije imao kralja, sada ima četvoricu – Stanis i Renli Barateon, kraljeva braća, zatim krvoločni Džofri Barateon, i Rob Stark, koji sebe proziva Kraljem na Severu. Kao da to nije bilo dosta, Gvozdenljudi spremaju sopstvena iznenađenja. Činjenica da nijedan od njih, *zapravo*, nema direktno pravo na presto, probudiće želju samog čitaoca da se Deneris što pre vrati na uzburkani kontinent i ponudi alternativu čitavom ludilu. U *Sudaru kraljeva* Deneris putuje i pokušava da okupi potrebnu vojnu snagu da povрати svoj presto. Interesantno je što Martin čak i pri opisivanju scena sa zmajevima uspeva da zadrži realističan ton pripovedanja. Zaista, u sveopštem haosu, teško je obratiti pažnju na samu ulogu magije u knjizi. Malo ćudljive vatre ovde, zmajeva tamo, poneka senka s nožem i babska priča o čudovištima iza Zida – teško da mogu privući pažnju koliko može kurvanje Tiriona Lanistera ili čudovišni načini zabave njegovog sestrića Džofrija. Ukratko – Martin ostavlja finu, tihu suspenziju da raste u pozadini, dok svoje čitaoce hrani slatkim voćem dramatičnih obrta.

Radnju druge knjige u serijalu pratimo kroz oči „pozitivnih likova“. Tirion Lanister, Džon Snežni, Sansa, Arja i Bren Stark, Kejtlin Stark i Deneris čine pripovedačku mašinu koja će učiniti da stranice prolete, a povremeni izleti u svest iskompleksiranog Teona Grejdžoja će učiniti da vam ostali budu još draži (da, čak i Sansa). Događaji koje posmatramo kroz njihove oči ili se odigravaju paralelno ili se nastavljaju jedan na drugi. Zahvaljujući tome što su teritorijalno prilično udaljeni jedni od drugih i uglavnom nemaju prave vesti o dešavanjima, učiniće predanog čitaoca blago frustriranim i gotovo će ga naterati da guta stranice.

Ako je *Igra prestola* bila neočekivano surova uvertira, *Sudar kraljeva* više deluje kao zatišje pred buru. Napetost traje kroz čitavu knjigu i to čitaoca čini gotovo paranoičnim – u svakoj žustrijoj sceni već predoseća propast likova, samo da bi pisac potom uljuljkao sve u fin osećaj (lažne?) sigurnosti. Zbog toga bih rekla da *Sudar kraljeva* odgovara „nežnijim“ čitaocima više nego *Igra prestola* ili *Gozba za vrane*, što naravno ne znači da je radnja manje surova već da sami likovi koji prisustvuju surovosti ne uživaju (uglavnom) u njoj. Ono što ostaje isto naspram prve knjige je da Martinovo pisanje ne trpi budalaštine i previše

prenemaganja – on ne nameće vrednost svojih likova pripisujući im patetične rečenice, već ih pušta da budu ljudi i da čitalac sam izabere iz tog moralnog koloseka ko je vredan spasavanja (u čemu, zapravo, nema nikakve utehe). Taj kvalitet, toliko redak u današnje vreme, dovoljan je da knjigu učini sjajnom zabavom, vrednom svake minute koju utrošite na čitanje njenih stranica. Ukoliko ste ipak više vizuelan i manje istrajan tip, nova sezona TV serije počinje da se emituje od 2. aprila i tada možete da se uključite ponovo u „igru“. Ako uzmemo u obzir kvalitet prve sezone, sa sigurnošću možemo reći da nas čeka dva meseca kvalitetnog serijskog programa.

Marina Katić